

Chuyện trong xứ

NAM-KỲ

Hòn ảo với chồng, một người đàn bà có chứa bị em chồng đánh

Trong ngày 15 Peaufete, thi Lén, 23 tuổi, ở lang Phu Hoa-Dong (Gia Định) có việc gầy lợn và chưng. Nhóm người bá con chung quanh tiếp và bì thiêu bồi cúng.

Tuy nhiên, mọi người em chồng của thi Lén là thi Phòng can thiệp cúng bichin laoan, nên thi gán, quyết cho chí dâu mót bì dượng.

Hi thị dâu khâu xong, an vào nếp kêu thoi thom, kêu xe một bì, thi Lén bị đánh ngã.

Càng mang, thi Lén than đau trong mình nên đã được chờ và nhát thương trong Gia Định để dưỡng.

Một chủ thợ tay gầy tay trong khi làm việc

Hôm kia, một người em chồng của thi Lén là thi Phòng can thiệp cúng bichin laoan, nên thi gán, quyết cho chí dâu mót bì dượng.

Khi thi dâu khâu xong, an vào nếp kêu thoi thom, kêu xe một bì, thi Lén bị đánh ngã.

Càng mang, thi Lén than đau trong mình nên đã được chờ và nhát thương trong Gia Định để dưỡng.

Trong khứ Dùm việc ở Phu-Mi, rủi ro, và giài một canh lạy trai.

Bàm hòa hoan đường Legrand de la Leraye

Sang hòn kia, sáu iổi 10 g, không biết do vì đâu mà lừa phát chay trong một căn nhà ở đường Legrand de la Leraye. Nhà số 191, của một người tây, là ông Butte ð.

Khi chưa ra cửa đón cựu được, thi đạc trong nhà đà chay hết hai phần ba.

Chuyện ông thầy ở Cao-lanh

Ông thầy cải Cao-lanh đây từ là Thới, Ông ðại ñảng Kinh Mô (Rach Giai). Hết lúa này,

đông thường hốt thuốc nam và nén cưa cho họ. Nhưng hòn tháp mướt mòn rách rách, thi đài thi đài ôm lên nghé cái, hắt cái là hòn mà cùa M. Huân dùng, cop lèu nhảy mà cùa M. Huân tên

rồi thi chay thẳng. M. Pertiet cùm súng bì nhung súng xay trung người, nén chí hòn súng theo mèo đòn mèo đòn cai hòn thi chay cop bò M. Huân ném bắt hòn, còn cop thi mèo.

Ba anh em M. Pertiet lại cùm

chứa cho M. Huân mòn bắt hòn, không có thương tích gì.

dà hòn bắt tài còn, mới lời ông thi ông cát hét, nên hòn đòn cho hòn là trâm đồng mà chẳng đòn, như ai đó đòn hòn làm rã tan hòn ông thiêm mà đòn cho ông không đòn.

Nay tôi thi chuyen thi ông ba. Thời kia là tôi thấy trước mặt tôi vì tôi có giàn nhà nên cùm chuyện của ông làm thi tôi đều thấy hiểu.

L-NG.-LOI, Cao-leh.

⋮

NAM-KỲ

Muốn thoát thân, cùm tha người, chay đất, song không cần

In-dong — Cùm hòn mòn

đòn, M. Dung xanh Hùy

đào họ bò ở lang Thủ nguyên Tỉnh, và

Gia Định, sau giờ học, cầm

đòn xem phong cảnh ở núi

con Quy. Cung lúc đó anh

em M. Pertiet cầm súng đi

nhìn cùm chay vung vai,

nhảy nhót, lèp tức M. Pertiet

bốp bộp.

Nhà tháp tiếng sung nồng, cùm

chay đất, cùm em M.

Pertiet cầm súng

đòn chay quanh trai nói

Con Qúy đòn bò hàng lái, kí

giòi đòn chò M. Huân dùng, cop

lèu nhảy mà cùa M. Huân

rồi thi chay thẳng. M. Pertiet

cùm súng đòn bì nhung súng

xay trung người, nén chí

hòn súng theo mèo đòn mèo

đòn cai hòn thi chay cop bò

M. Huân ném bắt hòn, còn cop thi mèo.

Ba anh em M. Pertiet lại cùm

chứa cho M. Huân mòn bắt hòn, không có thương tích gì.

⋮

Giận lây nhau, hai vợ

chồng nán dài còn rõ

thay phiến liệng

nó xuông đất bê đầu

Kien-Tin — Né chong Tich, ở

lang Thủ nguyên tuy

nhà hòn 10 năm trời nay,

nhưng không mấy khi trong hòn

điều cùm chay.

Hòn 2 Mai Vura với vechong

hòn 3 Vay-lon, cùm chay

sau hòn me, tui minh vi v

nhà hòn 4 cùm chay

chay chay cùm chay

và cùm chay mòn nhau. V

Còn gi, mòn đòn hòn 5 6

còn cùm chay khô-khát.

Đó là bì Héng xong sán

gach bò đùa là lòn mày tiếng,

rồi ngồi hòn.

Và thi chay chòi nán-

phiến liệng, chay đất

đòn chay đất, cùm chay

chay chay cùm chay

Kinh-tế học đại lược

III. — Kinh-tế trong dời người

(Tiếp theo)

Trong gia-dinh thì người dân óc và nát-hàng là bù-mang vượt ra khỏi phạm vi giới tộc, nên chiếm địa-vị trên dàn-bà. Ở phu-quynh chia-patriarcate. Trong xã-hội có người kia già-lè già-dò này, người kia già-lè lèu-sa iognopriete prievise mới khởi đầu phát hiện.

Thóat khỏi vòng sanh-hoat của khâm-thú, con người bắt đầu có tu-tuồng, tình cảm và văn-hoa. Khi mà con người ta học-văn, nghiên-thuật thiền, có véc-khí quan. Cái vân-minh tòi-cò hùa ày đùi-lei nhiều di tích kiền-trúc, cér-xao nguy nga, và nhiều cõi diển, có thể công-biên, và sánh hòn-hoa sau.

Nhưng trong việc làm ăn, hay gặp cái sirs thiên-nhiên của vua-vật-nâng trời. Chưa hiểu rõ nguyên-nhan của các hiện-tuong của hòa-hòa và cõi kiền-dàng, và cõi khinh-đang, và cõi khinh-chi, cho nên con người sơ hãi, cho rằng

các sự biến đổi ấy đều có

tánh linh, đều là *thần* ch. Núi cung-canh, biển-cung-cõi thau-trời có thần: trảng và các tinh-tử là thần-mưa giòi và vân-thầy, cói-cõi thần, hòi-giao-de-than.

3 — Vé sau, các bê-tranh đùi với nhau, nên mới có khê-thông giết-kẽ nghịch đùi-thua minh. Nhưng sau không giết-bát, làm-mote cho minh. Từ đây là *chiến-miết* (chiến).

Vì sao người cõng-dòng, sự sanh-hoat càng khô, sự-e làm-an phái-mở, mang, nén phái có-nhiều người hiệp-lai dâng-lai, những công-cõi lớn-lao; vì vậy nên người mành-hay giầu-có, bát-hay là mành, những kẻ ngheo-yết, để-về-nam-phai, và véc-khí, và cõi-viec cho mình, còn mình và thàn-toc thi lam chũn-nian, ông-hưởng, sự-sung-suong.

Nhòn-có người nô-lệ làm hét-công-việc nặng-né, nem-hang-nhựt-tu-doi moi-ranh rang ma le den các cõi sô-khac như vân-chuong-khon, học-van, vân-đông. Vé sau, vè nghệ-nam-phát, dat, con người moi-dieu co yem mot eno, khong-con luu linh-nen, moi-trap thanh ra co sô-xá-hu và chanh-tri ben bi va ky-cang. May phieh-sot các nước da chep biel bao nhieu cõi giong-trinh kiem-truc hung-trang, my le vua doi thuong-antiquite (ai-cé, ván-lyep, La-ma, Tau, Van, ván, ván).

Nhong-chép, bát-công binh, hòi-choria ra hai giälé-kap khác-hanh-hau: nguy-tu-do-de-hommes libres) và ke-no-le (de esclaves).

Sau-nón, nô-lệ có người

nó-lam an-ghi, nhõ-tanh

thanh-minh mà được phái

phiong-franchise. Vé toan-

thu-nô-lệ cũng län-län giac

ngoph, phan-khang lät voi chü-

nhien ong, nem ché de nô-lệ

cung-lan-bien doi ra che

do-phiong-kien da feodality.

4 — Thới bùi này, cuoc

canh-nong phai-dau su-tron-

tri, cao-tran, lan-vè

khong-dai-rom. Ngay-chu-

thanh-tien-thieu thieu-nhieu

dat-cát, rõ-hết-thay người

ở trong đất-minh và đùi

quyen-bao-hộ của minh, làm

lung-chi minh, làm

PHỤ TRƯƠNG VĂN-CHU'ƠNG

Một ý-kien về việc LẬP GIẢI-THƯỞNG VĂN-HỌC

II

Có một đồng bạc cung có thể giúp đỡ lập giải-thưởng văn-học được. — Nếu ta có gắng lên, ta sẽ có một giải-thưởng văn-học xứng đáng. — Ai là người đang ra chủ trương nhiệt thành với việc này.

Trong bài trước, chúng tôi đã nói phát qua về việc lập giải-thưởng văn-học trong xí-dé khuynh-khích của nhà vua. Việc lập một giải-thưởng van-hoc cho xung-khang phái là việc dẽ nhứt trứ ban tay. Nhưng nếu ta biết cố gắng lên, biết nòng sực thi trong mọi thời gian ngắn-nhất ta sẽ có động một giải-thưởng

này. — Điều thứ ba. — Mọi bộ-tiêu-thuyêt phải trên.... (để sau sẽ định số) truong giấy viết tay (tín-dinh thay giấy). — Điều thứ tư. — Ban quyền lén thử nhưn thuộc v.v. hanh-phiết đã đặt cuộc treo giải-thuong. Sau đó, ban-quyen này kêu-tuong phải tay long. Mai sau có nhurus son chau. — Điều thứ năm. — Hán-nap quyết dùi nước định trong mọi thời gian là bay-thang.

Điều thứ sáu. — Ban-chuan thường sẽ lén chọn ba hòn non-hoa hòn hét tuy the tu ma-thuong. Hán-le châm-thuong định trong mọi thời gian là 5 tháng cho dùi ngày giờ liga-chon.

Điều thứ bảy. — Mọi năm đềuo lén lapt-mai giòi-huong van-hoc gom-pham-thuong nhứt vậy.

Đo la diệu-le về việc đặt giải-thuong van-hoc. Giòi chung ton-sin noi qua quia tieu-tu. Tiên-dau co du 1.500\$ de xuat ra phat-pham-thuong? Chung ton-xin dat diệu-le nhứt day:

Điều thứ nhứt. — Ai muon giup cho nien-van-hoc morep iha, ai muon co mot cuon sach hay de doc cui dung ra sap-dong cong cuoc treo gioi-thuong. Moi mot phan thuong hon vo la mot dung-ho. Chung ton-xin dat diệu-le nhứt day:

Điều thứ nhì. — Phai co 4.000 \$ hay tren nhieu cau ngon lai cao cho doe cuu nam doe vi da co nguoit liga san chon. Chung ta khai phai ve nhung-nhieu quy-sach va bo v.b.. Ta ran ho tieu-dien trong mot thoi gian ngan ngui thi la se co sach hay truc.

Khoi moi dieu la vien lap

mot hanh-chinh co nguoit chum-thuong. Khong ve gi khieu, nhun chung ta quay-lam cho ky-dore. Chung tai

dinh cac nhan vien-huoc, luoc

nhieu van-si ta xox-hue dae

sau-xuat-tieu-thuyet, chung

ta phai treo gioi-thuong tieu-thuyet hor la treo gioi-thuong

thang giao-khoa.

Sau day la dieu-le nhieu

thuong van-hoc-tieu-thuyet

ta chung toig diao so

chung diao so

